

LAS

Literacy Acquisition in Schools
in the Context of Migration and Multilingualism

Göç ve Çokdillilik Bağlamında Okullarda Okuryazarlık Edinimi

İstanbul Bilgi Üniversitesi

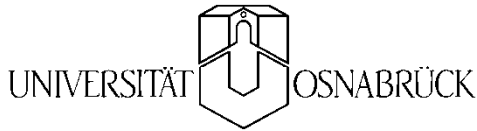
Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

5 Aralık 2011

Müge Ayan Ceyhan ve Dilara Koçbaş

LAS Projesi (2007-2011)

- Volkswagen Vakfı desteđi
- Almanya-Türkiye karşılaştırmalı ve disiplinlerarası
- Türkiye'de:
 - İstanbul Bilgi Üniversitesi Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
- Almanya'da:
 - Potsdam Üniversitesi Dil, Dil Deđişimi ve Göç Merkezi (SVM)
 - Osnabrück Üniversitesi Göç Araştırmaları Kültürlerarası Çalışmalar Enstitüsü (IMIS)

LAS'ın araştırma soruları

- Okuldaki günlük okuma yazma etkinlikleri ve okulun yapısal gerekleri öğrencilerin akademik başarıları üzerinde ne gibi kolaylaştırıcı ya da kısıtlayıcı etkilere sahiptir?
- Göç ve çokdilliliğin yarattığı koşulların Türkiye ve Almanya'daki çocukların okul deneyimleri üzerindeki etkileri nelerdir?

Yöntem: Veri toplama (2007-2008)

- Sabiha Necipoğlu İlköğretim Okulu, Pınarcık: Türkiye'nin büyük ve kalabalık bir şehrinin yoğun göç alan bir mahallesindeki bir ilköğretim devlet okulu
 - 1. and 7. sınıflar
 - Bir yıllık okuryazarlık edinimi sürecinin belgelendiği ders videoları
 - Örneklem öğrencilerinin yazılı materyallerinin toplanması: Her sınıftan 6 tekdilli+ 6 çiftilli toplam 24 öğrenci
 - Ev ziyaretleri ve aile mülakatları
 - Ders ve okul etnografyası: Katılımcı gözlem ve alan notları
 - Okuldaki aktörlerle mülakatlar: Öğretmenler+ okul idaresi+ okul-aile birliği + ...
 - Testler (her sınıfa 3 test + 1. sınıflara fazladan 1 test)

Yöntem: Veri inceleme (2008-2011)

- LAS veritabanı: 170 ders videosu, 38000'
- 3 ana ders analizi (CLA)→ ders içeriği, kullanılan dilin söylem analizi, ders içi etkileşim vb.
- Testlerin dilbilimsel analizi: ortografik, biçimbilimsel (morfolojik)/sözdizimsel (sentaktik) ve metinsel→ eğitim dilinin kurallarını kullanma becerisi, yazı ve konuşma dili arasındaki farklar vb.
- Öğrenci profilleri (CPP)→ ailenin göç hikayesi, eğitim ve çalışma durumu, evde kullanılan diller, okuryazarlık pratikleri vb.

İçerik

- Durum: tekdilli eğitim sistemi içinde çokdilli çocukların kazanımlarının nasıl etkilendiği
- Tartışma: tekdilli eğitim sistemi içinde öğrenci kazanımlarının nasıl arttırılabileceği

Okuryazarlık Edinimi

- LAS → 'dilsel yeterliliğin gelişmesi'
 - (a) okuma ve yazmanın tekniğinin öğrenilmesi,
 - (b) akademik metin türlerine özgü bilginin edinilmesi,
 - (c) yazılı ve sözlü dil arasındaki yapısal farklılıklara ilişkin bilginin geliştirilmesini

AYRICA

okulun örgütsel yapısının gerektirdiği sosyal beceri ve bilgilerin kazanılması

Dillerarası aktarım

- Cummins'in "dillerarası aktarım" yaklaşımı
 - pedagojik, toplumsal ve dilsel açıdan çokdilde okuryazarlık
- dillerin altında yatan bazı bilişsel ve dilsel özellikler
- birinci dili gelişmiş olan çocukların ikinci, hatta üçüncü, dördüncü dillerde okuryazar olması kolaylaşır

Dilbilim testlerinden öne çıkan bulgular

- çokdilli çocukların Türkçe metin üretmede en başarılı olanları Kürtçe metin üretmede de en başarılı olan öğrencilerdir
- özellikle 1. sınıflarda (Örnek: Turgut → derslerinde en başarılı)
- 7. sınıf: Her iki dilde de yetersiz olan öğrenci Kürtçede ya da Türkçede zorlandığında aktarım yapabileceği yeterli altyapısı bulunmuyor (Örnek: Derviş)

Sosyoekonomik durum

- çokdilli ve tekdilli öğrencilerin genel akademik başarı seviyeleri: bir grubun üstünlüğü yok
- 1. sınıflarda: en başarısız olan öğrenciler çokdilli gruptan
- ev ve yakın sosyal çevrenin rolü:
ailesindeki okuryazarlık pratikleri \leftrightarrow okulda karşılaştığı pratikler
- düşük sosyoekonomik durum \rightarrow çifte dışlanma

Tekdilli eğitim sisteminde çokdilli öğrencilerin kazanımlarının karşılanması

- Yönerge takip etmekte zorlanma
- Etrafındakileri taklit etme
- Sessiz konuşma ve eliyle ağzını kapama
- Derste bir defa dahi Kürtçe sözcüğünün geçmemesi
 - 'Türkçe konuş.'
 - 'Öğretmenimin başı derde girmesin diye.'
 - 'Dille ilgisi yok. Zekayla ilgisi var. Aynı zamanda aynı şeyi öğretirsin. Kimisi Ocak'a kadar okumayı söker. Kimisi yıl sonunda hâlâ zorlanır.'
- 'Hangi dil?'
- Okul ile okul dışı alanın ayrılması

Zafer'in sınavı (okul)

Zafer'in testi (LAS)

Adı, Soyadı: _____ -A-
Sınıfı, No: _____
2007-2008 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI TÜRKÇE DERSİ 7. SINIFLAR 1.DÖNEM 2.YAZILI SORULARI

GÜLÜMSEME

Gülümseme insana mahsustur. Hiçbir hayvan gülümsemez. Ben hasta ruhları ve sınırlı insanları bakışlarından tanırım. Sınırlı insanların yüzleri gülmez. Gülümseme ruhun sağlığı kadar, mutluluğun da müjdesidir. Beşikteki çocuğun gülümeye başladığı gün aile mutluluğunun tamamlandığı gündür. Yüzü gülümeyen insanlar hiçbir işte başarılı olamazlar. Meselâ yüzü gülümeyen bir avukat, en haklı davayı kaybeder. Yüzünde gülümseme bulunmayan aktris, şöhret kazanamaz. Yüzü gülümeyen bir doktor hastalarını iyileştiremez.

Ziya Gökalp

S1. Yazar, sağlıklı insanlarla hasta ruhluların birbirinden nasıl ayırıyor? (10 P)

S2. Yazara göre gülümseme, günlük hayatta ve meslek hayatında insanları nasıl etkiler? (10 P)

NASİHAT

Dinle sana bir nasihat edeyim:
Hatırdan gönülden geçici olma!
Yiğidin başına bir hal gelince,
Onu yâd ellere açıcı olma.

S3. Yukarıdaki dörtlükte şair neler söylemektedir. Dörtlülü kendi cümlelerinizle yorumlayınız. (10 P)

S4. Aşağıdaki fiilleri soru, olumsuz ve olumsuz soru haline getiriniz? (10 P)

	Soru	Olumsuz	Olumsuz soru
"bilecek"	bilecek mi? +	bilemeyecek +	bilemeyecek mi?
"istedim"	istedim mi? +	istemeyemedim +	istemeyemedim mi?
"güzelidir"	güzelidir? +	güzel değildir +	güzel değildir mi?
"okur"	okur mu? +	okumaz +	okumaz mı?

S5. "Soğuk hareketleriyle herkesle çok kolay arkadaşlık kuruyordu."

"Son günlerde havalar çok soğuk olmaya başladı." Cümlelerinde geçen "soğuk" kelimesi 1. ve 2. cümlede hangi anlamda kullanılmıştır. (10 p)

S6. Birleşik fiil, türemiş fiil ve basit fiile 2'şer tane örnek veriniz? (10 p)

S7. Başınızdan geçen ilginç bir olayı planlı bir kompozisyon halinde anlatınız (30 P)

❖ Kâğıdın genel düzeni, imlâ ve noktalama 10 puandır.

Başarılar dilerim

SİLİVRİ SİYALİ

Türkçe Öğretmeni

Bir gün telefon geldi, dayım dedi ki yarın silivriye gitmeye gideceğiz. Sonra harurlik yaptik ve gittik. Orada yemek yedikten sonra denize gittik. 2 saat denizde yüzdükten sonra, orada bir holi sahada vardı. Orada dayımın ağılu ve birkaç arkadaş mac yaptik ve restorane bilmiyorum ama dayımın ağılu gıcık olmaya başladı ve kâğıt bir oby yaradı. De-şam ve kâğıtten dedim ki o kâğıt olay akşamda gı-rişim me ağılu önce geldi.

Bir gün akşam üstü dayımlar telefon açtı. Dedi ki yarın denize ve ya pikniğe gideceğiz. Ben de çok heyecanlanmışım. Sonra harurlikleri yaptik. Sonra sabah oldu. Babam arabayla dayımlara haberi verdi. Bide 2 otoyol ve oilesinde geldi. Sonra bir eren 1.15 saat yolda kaldik. Günkü çok uzakti. Sonra oraya vardığımızda oranın görevlisi benim babamı ve dayımı es biden tanıyormuş. Sonra bize en güzel yeri verdi. Sonra oranın ve teğenler yemek harurlikleri yaptı. ve yemek yiyip denize gittik. 2 saat yürüştük geldik oradada bir holi saha ve park vardı. Kilerler parkta oynuyorlardı. Biz de top oynuyorduk. zaman geçiyordu ve baktik ki kışdan 4 saat geldik. Mac yaptik sonra oralar saat küpün ediyorlardı. Biz siz kıştaniz dışarıydık. Dayımın ağılu 2ta. nişinin kapalarını kıldı. Ben de bir tonasının gövdesi değeninde karnam karnam nişim. 1 saat sonra o kileriyle geldik. 2 tonası bisi sağıkta bir karnu sağıkta dışarıda elinde bir gülmeye buyuyordu. Sonra bir gittik günde böyle geçti.

Başınızdán geçen ilginç bir olayı planlı bir kompozisyon halinde anlatınız.

SİLİVRİ TATİLİ

Bir gün telefon çaldı, dayım dediki yarın silivriye gezmeye gideceğiz. Sonra hazırlık yaptık ve gittik. Orada benle dayımın oğlu ve birkaç çocuk ma yaptık ve nedense bilmiyorum ama dayımın oğlu çocuğú dövmeye başladı ve kötü bir olay yaşadık. 1 2 saat denizde yüzdükten sonra, orada bir halı saha vardı. Orada yemek yedikten sonra, denize gittik. Akşam eve dönerken dedimki o kötü olay olmasaydı günüm çok güzel geçecekti.

Başından buna benzer bir olay geçti mi?

Anlatır mısın?

Bir gün akşamüstü dayımlar telefon açtı. Dedi ki yarın denize veya pikniğe gideceğiz. Ben de çok heyecanlanmıştım. Sonra hazırlıkları yaptık. Sonra sabah oldu. Babam arabayla dayımlara haber verdi. Bir de iki amcam ve ailesi de geldi. Sonra biz en az 1-1,5 saat yolda kaldık. Çünkü çok uzaktı. Sonra oraya vardığımızda oranın görevlisi benim babam ve dayımı eskiden tanıyormuş. Sonra bize en güzel yeri verdi. Sonra annem ve yengemler yemek hazırlıkları yaptı ve yemek yiyip denize gittik.

Başından buna benzer bir olay geçti mi?

Anlatır mısınız? (Devamı)

- İki saat yüzmüştük geldik orada da bir halı saha ve park vardı. Kızlar parkta oynuyorlardı. Biz de top oynuyorduk. Zaman geçiyordu ve baktık ki kapıdan 4 çocuk geldi. Maç yaptık sonra onlar çok küfür ediyorlardı. Bize siz kürtsünüz diyorlardı. Dayımın oğlu iki tanesinin kafalarını kırdı. Ben de bir tanesinin gözünü, diğerinin burnunu kırmıştım. 1 saat sonra ağabeyleriyle geldiler. 2 tanesi başı sargılı, biri burnu sargılı diğeri de elinde buz koyuyordu. Sonra biz gittik gün de böyle geçti.

İki metin arasındaki farklar

LAS

Literacy Acquisition in Schools
in the Context of Migration and Multilingualism

Okul

LAS

□ Sonra hazırlık yaptık ve gittik.

□ **Ben de çok heyecanlanmışım.** Sonra hazırlıkları yaptık. Sonra sabah oldu. Babam arabayla dayımlara haber verdi. Bir de iki amcam ve ailesi de geldi. Sonra biz en az 1-1,5 saat yolda kaldık. Çünkü çok uzaktı. Sonra oraya vardığımızda oranın görevlisi benim babam ve dayımı eskiden tanıyormuş. Sonra bize en güzel yeri verdi. Sonra annem ve yengemler yemek hazırlıkları yaptı ve yemek yiyip denize gittik. İki saat yüzmüştük geldik orada da bir halı saha ve park vardı. Kızlar parkta oynuyorlardı.

➤ *Ayrıntı*

➤ *Duygular*

➤ *Nasıl gidildiği*

➤ *Kimlerin geldiği*

İki metin arasındaki farklar

LAS

Literacy Acquisition in Schools
in the Context of Migration and Multilingualism

Okul

LAS

- Orada benle dayımın oğlu ve birkaç çocuk maç yaptık ve **nedense bilmiyorum** ama **dayımın oğlu** çocuğu dövmeye başladı ve kötü bir olay yaşadık.
- Biz de top oynuyorduk. Zaman geçiyordu ve baktık ki kapıdan 4 çocuk geldi. Maç yaptık sonra **onlar çok küfür ediyorlardı. Bize siz kürtsünüz diyorlardı.** Dayımın oğlu iki tanesinin kafalarını kırdı. **Ben de** bir tanesinin gözünü, diğerinin burnunu kırmıştım. 1 saat sonra ağabeyleriyle geldiler. 2 tanesi başı sargılı, biri burnu sargılı diğer de elinde buz koyuyordu.
 - *Kavganın nedeni*
 - *Zafer'in kavgaya girmiş olması*

Tekdilli eğitim sistemi içinde çokdilli çocuklara eğitim veren bir 'Türk' öğretmen:

- İlk okula başladığımda; "Ne konuşuyorsunuz?" mesela diyordum "Türkçe konuşun," diyordum. Ya da ilgilenmiyordum dilleriyle. [...] Yani aslında ilgisiz kalmak da aslında tepki göstermekle çok yakın.[...] Ben böyle bir durdum, "ne yapmalıyım?" diye [düşündüm]. [...] Sonra şey yapmaya başladım. İşte çocuklar "Bu ne demek?", " Bunu bana çevirir misiniz?" dedim. Bir kaç şey öğrendim işte türkü falan, severim de. Ben o türküyü bilirim deyip ilk iki şeyini söylüyordum böyle, ilk iki kıtasını falan. Sonra baktım ki, *çocukların tavrı da değişti.* [...]

(Devam)

- Çocuklar [...] *derse daha çok katılmaya başladılar*. Bunların hepsinin nedeni demin de söylediğim gibi, onların diliyle ilgilenmem, onları anlamaya çalışmam, onların dilini onayladığımı gösteriyor sonuçta ve kabul ettiğimi gösteriyor. Dolayısıyla direnç gösterdiğimiz her şey aslında daha fazla büyüyerek problem olarak bizim karşımıza geliyor ve ben ne zaman kabul ettim, hiçbir problem kalmadı ve onlar da o zaman size yardımcı olmaya başlıyorlar. Diyorlar ki “Ya evet, öğretmen sınıfta bu yüzden konuşmamızı istemiyor,” deyip, onlar da sizi kabul ediyorlar çünkü sizi dinlemeye başlıyorlar. Çünkü başka türlü yani sizin onu dinlediğinizi yani hissetmezse çocuk, problemlerini ve neye ihtiyacı olduklarını dinlemezseniz onlar da sizi hiç dinlemiyorlar.

1. sınıf: Sonuç Değil Süreç Olarak Okuma Yazma Öğretimi/Öğrenimi

- "SİLGİ" → 'düzgün defter tutmak'
→ defterde sadece doğrular bulunuyor
- Sıralama stratejisi: 'l' harfi için 'la, le, lı, li, lo, lö, lu, lü'

1. sınıf: Sonuç Değil Süreç Olarak Okuma Yazma Öğretimi/Öğrenimi

□ Okuma yazmanın mekanik olarak öğretilmesi

→ 'el', 'al', 'Talat', 'Lale', 'mala'

→ Tahtaya yazılanın kopyalanması ve tekrar tekrar aynı şeyleri yazma

→ Dörtlükler

Koy

Koy Oya koy

Soya soya koy

Koy suya koy

Kaya elini yıka

7. sınıf: Şablonlar

- okuduğunu anlama sorunu
- Sıfat: "Sıfat, isimden önce gelir ve ismi tanımlar."
- Tarık: 'ap acı bu biber' ve 'sapa sağlam oldu bu top'
- Dildeki zengin kullanımlar
- Sınav odaklı yaklaşım
- çiftdillilik → genel sistemle ilişki içinde değerlendirmek, tartışmak

Pedagojik altyapı \leftrightarrow Toplumsal altyapı

- dış gruplara karşı olumsuz önyargılar
- uygun olan eğitim modellerini hayata geçirmek

Ayrımcı dilin beslediği çatışma potansiyelinin gündelik okul yaşantısındaki yansımaları

Okulun muhasebe işleri sorumlusu:

[Okul mevcudunu kast ederek]1500'ü Doğulu [...] Normal Türk vatandaşı yok. Eskiden 40 öğrencinin 5-6'sı Doğuluydu. Artık Kürtçe konuşma uğultu haline geldi. Geçen gün bir sınıfa girdim. En sonunda elimi masaya vurdum: "Oğlum bi Türkçe konuşun," dedim.

1. sınıf öğrencilerine izletilen Çanakkale Savaşı'yla ilgili bir filmden sonra...

Araştırmacı: Çanakkale filmi beğendin mi?

Nihat: Beğendim.

Araştırmacı: Ne oluyordu filmde? Bana anlatır mısın?

Nihat: Askerler savaşıyorlardı.

Araştırmacı: Hangi askerler?

Nihat: Türkle Kürt.

Araştırmacı: Başka n'oldu?

Nihat: Bi de bi kere bizim mahallede Türkle Kürt savaştı. PKKlar bomba atıyorlardı.

Araştırmacı: Sonra n'oldu?

Nihat: Türk kazandı.

'Kürt' öğrencilerin bazıları da 'Romanlara' karşı mesafeli

- ❑ Öğretmen 'Kürt' bir 1. sınıf öğrencisi olan Aydın'dan 'Roman' arkadaşı Remzi'yi çalıştırmasını istediğinde Aydın bunu kabul etmiyor.
- ❑ Buna tanıklık eden LAS araştırmacılarından biri Aydın'a, Remzi'yi neden çalıştırmadığını sorduğunda Aydın:
"Kokuyor. Çingene o. Hiç yıkanmıyor," diye yanıtlıyor.
- ❑ Remzi'nin maddi olanakları son derece kısıtlı
- ❑ Aydın'a göre Remzi'nin banyo yap(a)maması onun kısıtlı maddi koşullarından değil 'çingene' oluşundan kaynaklanıyor.

Olumsuz önyargı ve kalıpyargıların dönüştürülmesi

- ❑ Olumsuz önyargı ve kalıpyargıların erken yaşta şekillenmesi
- ❑ Türkiye'nin toplumsal dönüşüm süreci
- ❑ Farklı grupların görünürlük kazanması
- ❑ Demokratikleşme fırsatları ve çatışma potansiyeli.
- ❑ Farklılıkların kısıtlama yerine zenginlik olarak algılandığı içermeci bir eğitim ortamı kurgulayabilmek, Türkiye'nin toplumsal dönüşüm sürecinin demokratikleşme fırsatına dönüşmesi açısından gerekli
- ❑ Olumsuz önyargıların dönüştürülmesi
- ❑ Farklı grupların ve dillerin eşit statüye kavuşması

Eğitim Sisteminin Bilimsel Arařtırmalarla Beslenmesi Gerekliliđi

- T¼rkiye'deki okullarda nitelikli ve uzun soluklu araştırmalar yapmak için izin alabilmek araştırmacıların oldukça zorlu s¼relerden geçmesini gerektiriyor.
- Bu tarz araştırmaların ¼n¼n¼n açılması eğitim sisteminin bilimsel veriler tarafından beslenmesine olanak tanıyacaktır.
- LAS: Bir okulda derinlemesine yapılan uzun soluklu bir araştırmadan edinilen veriler → temsili değil
- Bir ilk alıřma

İlginize teşekkür ederiz.

muge.ayan@gmail.com
dkocbas@yahoo.com